Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫ ОРОЙУОНУНААҔЫ КОМИТЕТЫН УОННА ҮЛЭҺИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар | № 37 (1304) | 1973 сыл. Кулун тутар 27 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыната 2 харчы

2000-лаах КИРБИИ ИҺИН

Соловьев отделениятын Батарина аатынан фермага совхоз үрдүнэн бастаан иһэр. Ферма икки ый түмүгүнэн үүт эдэловой ыаммын биллэҕинэ 180,8 бырыһыан толордо. Хас биирдии фуражнай ынахтан ааспыт сыл ити кэминээҕэр 59 кг үүт ордук ыаһа. Оп гүмүгэр, фермалар куоталаһыыларыгар кыайыылаҕынан тахсан, ССКП райкомун бюротун, райсовет исполкомун нөҥөрүллэ сылдьар Вымпелларын ылар чиэстэнэ.

Коллектив Якутснайдааҕы ГРЭС электро-сыаҕын үлэһиттэрэ «Бигр киһи борыбыт туһугар, барыбыт бигр киһи туһугар» диэн девизтээх социалистическай куоталаһыыга киирсибиттэрин биһирэтэ. Бу үтүө бачыымы Эрилик Эристиин аатынан колхоз Уһахан Сыһыытаағы ферматын коллектива өйөөбүтүн уонна оройуонҥа аан бастакынан итинник ис хоһоонноох куоталаһыыга киирсибитин биһирээн туран, сүөсүһүттэр үрдэтиллибит эбэһээталистибэни ылыннылар.

ПЯТИЛЕТКА ҮҺҮС, БЫҺААРЫЫЛААХ СЫЛЫГАР ФЕРМА СЭТТЭ ЫАННЬЫКСЫТТАРЫТТАН ТҮӨРДЭ 2000 тар КИРБИИЛЭРИН ЫЛЫАХТАРА. Кинилэртэн Е. П. Савина уонна С. К. Семенов бирдии фуражнай ынахтан 2150—2050 кг үүтү ыырга быһаарыннылар.

А. КРИВОШАПКИН.

ӨЛГӨМ ҮҮТ, ЭМИС ЭТ ТУҺУГАР

*

ОРТО ЫЙААҺЫН—186 КИЛОГРАММ

—Аспыт сайын лабыктаны уонна хатыҥ сэбирдэҕин хомуйбуттарын эбии аһылыкка бэргэ туһаннылыбыт. Бэс мутукчатын, хатыҥ сэбирдэҕин холбоон настойка оҥорон ыһырбаларгэ иһэрдэбит. Итиэлгэ балык сыатын уонна моно кальций фосфатын эбэн, минеральнай аһылык састаабыла тупсарабыт. Настойканы сүөсүһүттэр бирдии биэдэрэни хас хонун ахсын болэмнииллэр уонна коопыһырбоҕо буланыйан сиэтэллэр, — диэбэ кэпсиир Ленин аатынан колхоз Амматаағы участагын зоотехнига Иван Гаврилович Захаров.

Кыстык-Күгда ыччат-комсомольскай фермалыгар ардыгар сүөсүһүт 453 бороону көрөр. Орто ойуолаттаан фермаҕа тахсыбыт комсомолкалар Октябрина Макарова, Варвара Сергеева уонна Александра Борисова 48-тыы—57-лии бороону көрөллөр. Кыстык бэс ыйдарыгар кинилэр туһунут бороонноро суукка ахсын 302-лии—379-туу грамм эбилиннилэр. Олунньу ыйга Варвара Сергеева бүөбэйдиир сүөһүлэрэ суукка 505-лии грамм толоһүөбүттэр уонна бирдии бэйэлэрэ тыыннаах ыйаабынынан 186-лыы кг үүтэбиттэр.

Участак сүөсүһүттэрэ Бүтүн Союзтааҕы куоталаһыыга иэхтоох кыттыыны ылаллар. Оп түмүгэр бороонноор үүгэйдик кыстаан туралларр. Манна икки центнертэн ордук ыйааһыннах 73, оттон икки центнергэ тиийэ ыйааһыннах 224 бороонноор баалларр.

Кинилэргэ эбии аһылык сиэтиигэ үүгэйдик тэриллибит. Майтан саас бэс мутукчатын бэлэмнээн, ону дробилкаҕа үлтүрүттэран, көопыһырбоҕо туһаарга былаанналлаллар.

БИҺИГИ КОРР.

УРДУК СИТИҺИЛЭР

«МЕЖКОЛХОЗСТРОЙ». К. К. Сергеев бэлэмнээн бастыҥ шоферунан биллэр. Кини пятилетка үһүс сылын икки маҥнайгы ыйыгар сорудаҕын чиэстээхтик толордо—33500 тонна-километры оҥорон, 651 кубометр маһы тиэстэ. Бу «Межколхозстрой» ойуоннаагы холбоһугар саамай үрдүк көрдөрүү. Шоферлар В. В. Дуреков уонна коммунистическай үлэ ударинига Н. А. Дьячинов да куһаҕана суох көрдөрүүлээхтэр. Оттон Н. В. Совин муус таҥыытыгар тохтоло суох үлэлиир. Кини эмиэ бастыҥнар кэккэлэригэр иһэр.

К. Е. Юдин салайар бригаадата тыаҕа мас кэрдэр. Мас соготуонналлаччылар ыһ ахсын быһаннарын толорон иһэллэр. Биллигин эрэ үүгүнэн 1700 кубометр мас таҥыллыта, 1500 кубометр тыаҕа кэрдиллэн сытар.

Р. КОНДРАТЬЕВ.

КИМТЭН ТӨРӨЛКӨЙДӨР

СЫЛАҤ. Совхоз отделениетын Туойэтээҕи бригаадатигэр кэргэнинии Ф. Е. Никуленко, М. М. Никуленко ааспыт жүһүн тордүс сортаах 71 бороону, 4 ынаҕы, 3 оҕуһу туппуттара. Кинилэр сүөһүлэрин оҕолуу бүөбэйдээн, көрөн-истэн, күлүк тутар мйга бинр бороон сүүкэтээҕэ эбиллитин 952 граныга тиэртиллэр. Онон кэргэнинэ сүөсүһүттэр отделение үрдүнэн бастаан таҕыстылар.

Комсомолка Анисия Неустроева уонна Федор Леонтьев эмиэ күһаҕана суох көрдөрүүлэнни-лэр. Бу ыйаһыны бригадьыыр Н. Г. Пудов үлэни үүгэйдик тэрийэн ситиһиннэ.

Н. КОРЯКИН.

Байанайдаах ыллыктар сонуннара

Свердловскай уобалаһа, Урал хайаларын таллаҕар Сувал-Пауль минсилар олороллор. Бу дьон государствоҕа сэп бирдиилэрэ 250—300 нэһиилэ, үүгэ кырса, кырынаас тириилэрин туттарбыллар.

Снимокка: Булчут маҥан А. А. Анжмов бултуур итэҕэ кытта.

А. Грахов фотота.

ССТА фотохрониката.

Түүлээх бултааһынын бастаҥы кварталлаах быһаана оройуон үрдүнэн 105 бырыһыан туоланнаһар. Бирдэкки хаһаайыстыбаларынан ыытыллыбыта: Эрилик Эристиин аатынан колхоз былааһын икки бүк аһарда, Ленин аатынан колхоз 72 бырыһыан толордо. Оттон Калинин уонна Карл Маркс аатырынан колхоһтар быһаллиирдэрин ыраабынан толорботулар.

Д. ЯКОВЛЕВ.

БУЛЧУТ-БУЛЧУТ ОБОННЬОТТОР

Мындаҕаайы Аммотыгар кини-хара буолбут элгэ обо иһигэ пенсионер Дмитрий Степанович Андреев олорор. Икки кыһа—бэйэлээх мал буолбут дьон. Оленинаны—үрдүк театральнай көрөстэҕэ, культура үлэһитэ, Маша Якутскайдаа СГУ-га уорэнэр.

Дмитрий аронньор пенсионер кини быһыытынан мускас олордом да сэп этэ. Ол эрээри үлэлии үүрэҕинэ илиилэр таах сымнаныахтарын баҕарбаттар. Бииһэ кыһын кини кэлэр туһугар сомордосто. Аҕыс сыл бүтүүтэ 110 солкуобайдарын буллэбэтэ. Соторуттэнэ туттарбыт түлээҕэ 176 солкуобайга турда.

Былтаан 12 кырыыстаах. Бултуур тарпын эбэ ыллык. Икки хостоох сирэйэх—Дайба үрэҕиттэн оптуоларын көрүйдэрэ, ыллы тутуурдаах тэннэрэ чаҕа.

Дмитрий Григорьевич Попов оронньор сааһа 77-тэ. Совхоз рабочайа, былыгын пенсионер. Түүрт уолаҕытын үһэ ыал байыллыстара. Кини саайын тыҕарыы булчут, үрүт-хара түүлээҕи суоһарбыт кырбыыгас. Онон булдуһан ыалын-бөҕөнү бэ чуҥдуллэбит киһи.

Быйыл бэ ус хонуок суумалаах күнду түүлээҕи тутарар быһаанын толорон турар. Ол аһыгар 40-са кырыыстаҕы хантарда, 20-са гынан бултаата, осоо бинр кыһыл саһыыл хаппаанньыгын ылла. Онтуката бастыҥ сортаагынан тутулуннун. Малдьыбатаһым буоллар бороку да сонордоҕоруом халлаа диэн тылласпах. Булт болдьоро бүтүүр диэри хаппаанньыттан сүүрбэччэ кырыыстаҕы ылар саналаах.

П. СЕДЛЛИЩЕВ.

Официальнай отдел

МЫНДАҔААЙЫ СУОЛУН ОҤОРУУ ТУҺУНАН

Чурапчы—Мындаҕаайы суола оройуон олэҕэр хорук тыыр көрүнэ суоллаһаах. Лена, Алдан өрүстэрий өксөйбөх Амматаан уутранспорынан аралыллар таһаҕаһы оройуон эргиэнэн гарилэлэрэ эрэ күүтэр буолбатахтар. Мачаат үгүс производственнай сабаҕа, бородууксуйа тэнгэ элбэх ахсаанньаах туттуу матырыйаала аралыллар. Оройуоҥҥа тиксэр таһаҕас биэс сыммыттан биирэ ити суолунан ыытыллар.

Мындаҕаайыга көлбөт таһаҕаһы инэстэтиэгэр тиэрдиигэ үгүс эрэй тахсар. Суол куһаҕан буоллаҕына, техника сырыыта хаҥыстаныр. Наадалаах табаары, тутуу матырыйаалын кэминэр ылбаттан үлэ хаалар, ноһиилэннэҕэ аһыыан-таһаҕынан хаамчылаһыыта атаҕастаныр.

Икки сылланаҕыта «Межколхозстрой» совет председателэ таб. И. В. Слепцов ити суолу оҥоруута туруммута. Бары өттүнэн кыаҕастаах тарилтэ сүрүн подрядчигынан буолбута. Чурапчы—Мындаҕаайы суола дьыл хайа баҕарар кэмигэр үчүгэй буолар дьыҥаҕата эрэллээх иликэ тутаралыыбыт курдук буолбута.

Райсовет исполкома бу үлэ хайдах барар иһэрин туһунан 1946 №-дээх ПДУ начальнига таб. Лазарев Д. П. информациялыы иһиттэ.

«Межколхозстрой» ити үлэни ыытарыгар аналын аралас көрүнээх уонна сөптөөх ахсаанньаах техника бөриллыбытэ, элбэх уһ көруллубута. Оп эрээри икки сыл тухары дуоһаах үлэ барбата: суол оноһуутун былаанын толэруу тохтон иһэр. Улаханнык күүрэн-хаамаран улалыхтээх бастаҥы сылларыгар 130 тыһыынча солкуобайдаах оҥнугар баара суога 52,4 тыһ. солкуобайдаах эрэ үлэни ыыппыттар. 1972 сылга бөриллибит 150 тыһыынча солк. толору туһаныллыбатах, 63 тыһыынча солк. тахсыһар үлэ барбыт. Иннэ гынан Мындаҕаайы суолун оноһуутугар «Наамах» республиканскай бюджекка көруллубут 165 мэһ. солк. туһата суох уһуллубут.

«Межколхозстрой» салайааччылара т.т. Слепцов уонна Бондратьев бу ыйыстаттаах үлэҕэ даҕаллыгы ыһыллыннэрэллэр. Суол тутуутугар үлэлиир автомашиналар, аналлаах техника монтохтук туһаныллаллар, үлэ оборумтуота ыһыллыах. Икки сыл тухары барбыт үлэ түмүгэ кэстүбэт, биир да километр суол оноһуллан туһаҕа киирбэтэх.

Быйыл Чурапчы—Мындаҕаайы суолун тутуутугар 295 тыһ. сэд. көруллүннэ. Райсовет исполкома ити үбү туһаныыта бирдии подрядчиктарга чөпчү быллаҥы тиэрэртэ. Ол баһылыгынан муостаны-тутуу, таабы (гравийы) кутуу, буор бырыттарга оборуу, о.д.а. үлэлэр ыытыллаллара көруллүннэ. 1946 №-дээх ПДУ начальнига таб. Лазарев уонна сүрүн подрядчик «Межколхозстрой» советын председателэ таб. Слепцову суол оҥоһуутугар көруллубут үбү толору туһаныыта хаамчыйан туран, быйыл 8 километр усталлаах суолу оборой госкомиссиялаҕа туттаралларыгар сорудахтаммыт. Ити үлэни толоруута «Межколхозстрой» самосвал автомашиналары, бульдозердара, о.д.а. техника 14 көрүҥүн туһаныахтаах.

РСФСР Верховнай Советын Президиумун 1959 сыл муус устар 7 күнүгэр уонна 1972 сыл от ыйын 21 күнүгэр Шлахтаһыттар сэп губэһиннэрэн Эрилик Эристиин, Ленин, Калинин аатырынан колхоһтар, Субуруускай затырын совхоз, «Сельхозтехника» отделениета уонна ПМК Чурапчы—Мындаҕаайы суолун оҥоруута абэһээталиннэй кыттыыны ылыллара көрүллүннэ. Кинилэр быйыл 128,2 тыһ.солкуобай суумалаах үлэни оҥорбуохтаахтар.

Ити шлахтар быһыыларынан тиэрдиллибит быллаҥы толорботох гуһаанньаах тарилтэлэр хаһаайыстыбалар салайааччылара райсовет исполкомунан ыстараапка тардыллаллар. Оттон бирдии хаһаайыстыба оҥорботох үлэтин суумата 50 бырыһыанынан тиийэ кээмэйдээх ыстараапкынан хабыллар. Бу миэрэ ол үлэлэри толоруттан босхолообот.

«Межколхозстрой» советын председателин таб. Слепцову Чурапчы—Мындаҕаайы суолун тутуу иһин сирэй эппиэтэ суһэрин туһунан сөптэлиннэ. Исполком бу ураатта элэххэ кинэритин хомуруоллаһын райсовет промышленносса уонна суол тутуутугар бастайаннай комиссиятыгар (председатель таб. Окопешникова М. С.) уонна 1946 №-дээх ПДУ начальнигар таб. Лазаревка суһэрилиннэ.

Михаил Довжикка БАЛДЬЫТТААЬЫН

ЦЕЛИНОГРАДСКАЙ УОБАЛАС. «Гектар куүһун улаатыннара быт»—Казахстан Коммунистическай партиятын КК чилиэнэ Социалистическай Үлэ Геройа М. Е. Довжик саппаасчыллаах Шуйскай» совхоз баҕыс бириигэдэтин коллектива итинник баҕыыны натахтаата. Дойдуга бүтүммүүтүгэр биэлиилээх нырыс сири бастаан түһэрэ таһаарсыбыт киһи механизатордар талааннаах интэгчиэрин быһыытынан кэстэр.

Кини бириигэдэтин механизатордара балтараалыы иккилии нүсүмэни толорбокко эрэ хонууттан арахсыбаттар. Михаил Егорович кэпсиир:

—Быһырыыны гектар ахсытан 20,6 центнер үүнүүнү хомуйбуппут. Ахсыайах киһилээх бириигэдэ 4100 гектартан итиччэ үүнүүнү ыпара маһан абай быһыла буолбатах. Специалистар ыйыыларын булгуччу толоробут, массыыналарбыт азвкуоннэрин кичэйэн ыытабыт.

СНИМОККА: М. Е. Довжик; уйга диэки кини специалистары кытары санга сэвиэнэ кэпэр.

Г. Сергеев фотога.
ССТА фотохрониката.

ИСПОЛКОМГА—САНИТАРНАЙ БЫЙБОППУРУОҺА

Аҕыйах анныгытааҕыта Советскай Союз Коммунистическай партиятын Советын исполкомун уочараттаах эдэһийдэрин санитарнай кэм бэлэмнээһинэ хоруйдаах. Бу бэлэмнэһиигэ бастыҥ общественнай бэлэмнээхтэр Ленинскай оройуонтан.

Дьокуускай дойдатыгар сылдьан эмиэ үлэлэһиигэ активистары «Тэрилтэ-сэргэлэйдээччилэрэ» Ньурбаттан Ойуурдар маастарын үлэһиттэрэ Ньукулаевскай «Ленин аатынан» колхозтарын санитарнай кэмэ кытыыларын туһунан кэпсээтилэр. Онуоха ордуон фермалар тэриллэр кирдээхтэрэ, продовольственнай кэмпыыстэ үлэһиттэрэ ыраах ыарыһахтарбыт оскуолаҕа ыыталыыбыт сүрүннээхтэрэ кыттыгастаан гыналлыбыт.

Исполком пробуонун бэлэмнэлиибит санитарнай кэмэ кытта кэлэһиллэр бары государственнай тэрилтэлэрэ уонна общественнай массалар миэстэ ахсаан үлэлэһиигэ кыттыгастаах буоларын ситиһиилээхтик ыытыахтарын эрэнэбит.

БИҺИГИ КӨРР.

ТЭРИЛТЭ КЭККЭТЭ ХАҤЫЫР

Дириҥ орто оскуолатыгар үөрэҕэччилэрин көмсомольскай тэриллэтэ (секретарь Николай Хоютанов) аанньа сылтан ыла үлэлэһиигэ биллэ-кэстэ турбатах. Ол курдук, барыта комсомолецтар оскуола иһигэр ыытыллар общественнай, туһалаах үлэҕэ активнайдык кыттар буолуулара ситиһиллибэтэ. Оччу таһыыны бүтүн ыллаастарынан үөрэҕи биллиини 100 бырыһыанга тиэрдии чахчылара баар буоллулар. Ол курдук, IX «В», X «В» уонна X «Б» кылаас комсомолецтэрэ үөрэхтэрин 100 бырыһыанан биилэрэ тиэтистилэр. Оскуолаҕа үлэһиттэр ааттаах куруһуоктарга комсомолецтар бары сылдьаллар, кэбэх биэчэрдэрэ, спортивнай күрэхтэһиилэрэ кэпсиэр эмиэ байҕарэ тэриллэр, салайан ыыталлар.

Соторутааҕыта оскуола 18 бастыҥ үөрэҕэччилэрэ комсомол кэнсэтигэр киирбиттэр. Киниилэр эрэлдэһэллэр Дмитрий Васильев аатынан пионерскай дружинаҕа советный председателэ, үөрэх туйгуна Дуня Окоемовнанан, дружина активистарэ Ганя Носкинскай, Надя Захарова уо. д. а. бааллар. Оҥоҕо Дириҥ орто оскуолатыгар үөрэҕэччилэргэ комсомольскай тэриллэрэ 82 бастыҥтан-бастыҥ үөрэҕэччилэрэ бэйэтин кандидаттар гүмэр. Комсомольскай тэриллэни X кылаас үөрэҕэччита Николай Хоютанов иҥнэ сылын сатабылаһахтык салайар. Оо да иһин кинини оройуон үөрэҕэччилэрин комсомольскай тэриллэрин бастыҥ секретарэ диэн үтүө ааттаан иһэллиибит.

Ардыгар хонуктарыгар комсомолга сайда киирбиттэрэ комсомольскай билиэтгэни уонна Николай Хоютановка комсомол райкомун ойоҕобутунуттан баһылаан үөрүүлээх быһыыланыыларга комсомол райкомун оскуолаҕа секретарь таб. Л. М. Винокурова туттарталата. Эмиэ манна комсомолга киирбиттэрэ уонна комсомольскай тэриллэ секретарыгар Н. Хоютановка бастыҥ комсомольскай секретарь диэн үтүө ааттаабытынан аҕалыллыбыт Эрилик Эристиин аатынан колхоз комсомольскай тэриллэтин секретара, комсомол райкомун бюротун чилиэнэ Семен Макаров, Дириҥ орто оскуолатын старшай пионер-баһылаһа Е. Сидорова, оскуола директора И. Д. Неустроев уонна Мугудай орто оскуолатын комсомольскай тэриллэтин секретара үөрэҕэччи Саргылана Местникова тыа этиилэр уонна ыйыыларга үөрэхтэриэхтэр, общественнай үлэлэригэр улахан ситиһиилэри баҕарбыттар.

Е. ИҮЭЛЬМИН.

ИНФОРМАЦИОННАЙ ОТЧУОТУ ДЬҮҮЛЛЭҺЭЛЛЭР

Субуруускай аатынан совхоз Кытаанах отделениетыгар кэнсэйгы сүһүөх партийнай тэриллэтин уопсай мунньаҕар ССКП райкома 1972 сылга ыытыллыбыт үлэтин туһунан информационнай отчуоту коммунистар активнайдык дьүүллэстилэр. Отчуоту партия райкомун секретара Е. М. Макарова оҥордо.

Коммунистар бэйэлэрин аатыгар партия райкомун сөптөөх үлэни ыыппытын, партийнай тэриллэлэр уонна бириигэдиилэр коммунистар оруолларын урутталлыбытын, аассаабай-политическай, итэҕэ-ойдоҕо үлэ күүһүрбүтүн бэлиэтээтилэр. Ааспыт икки юбилейдаах сылга үлэһиттэр социалистическай күүтэлэһиилэрэ кэлэһиигэ тэриллэн, массаттан политическай уонна үлэҕэ сүнньэ эрэ көтөҕүллүүтүн тумүгэр государственнай былаанньар оройуон үрдүгэр, ол иһигэр бириигэдиилэр хаһаайыстыбаларынан, производственнай коллективтарынан ситиһиилээхтик толоруллубуттар.

Ити күүдэп этэн түрүннэр, коммунистар үөрэх чопчу боппуруостарга, өлөхтөөх партийнай тэриллэ уонна совхоз отделениетын үлэлэригэр баар итэҕэстэргэ тохтоотулар. Ыччат оройуттар иитэр үлэ, кинилэри общественнай үлэҕэ тардыы ситэтэ суох Хаҥабыр, ыччаттарга анаалласх лекциилары, бэсиэдаларын оҥоруу аныйах. Профтехучилищеларга үөрэх барар ороллоро совхоз оттуттан сөптөөх көмө оҥоһуллубат, направление да бэриллибэт. Бу партийнай тэриллэлэ ыччат оройуттар утумнаах үлэ ыытыллыбат буолан ыччаттартан, ордук комсомолецтартан партиялыы үүнээри кыайан барбат.

Сир оҥоһуутун хаачыстыбатын түнэлрыгга, маныаха хонтуруолу күүһүрдүүгэ туһулаан этиилэр оҥоһуллуннулар. Ходуһа ньуурун кыгыдастыы астарыыттан оттоор сири дуһа, газах көрөдьөөрүнэн мэһэйдэтэн кэбиһии тэлэрыллар. Сири пуолсуттуга, уулу олохсутууга быһаттары оҥоруохха, эргэлэри ороҥуэнэнүөхтэ наада. Күрэн сыллар саллэҕэхтэриэ, маннык дьыбалар үлэхаанньык туһалыыларга киллэрэ барытыгар биллэр. Ол иһин бу үлэҕэ улахан суолтаны биэриэххэ.

И. В. Потапов эргиэн тэриллэлэригэр түүҥ үлэта үчүгэй быламматахтык, кэтиллээхтик ыытыллыбатын, сороҕ түбэлтэҕэ бэрэдэгэ суох үөҥэны ыскайдааһын эрэ курдук ыытылларын критикалаата. Инникитин түүҥ быламматын быһыытынан ыытыллар эрэ буолларына говхоз оттуттан сөптөөх көмө оҥоһуллуон сөп.

ПАРТИЙНАЙ ОЛОХ

диэр киэн.

Мунньаххаа партия райкома инникитин үчүгэйдик үлэлиир партийнай тэриллэлэр оҥоттарын түмэн тардатара наадалааҕын туһунан этилиннэ. Коммунистар ССКП райкома ыыппыт үлэтин биир саҥаттан бааһырэттилэр.

х х х

ССКП райкома аатыгар ыытыллыбыт үлэтин туһунан информационнай отчуоту райпотребсоюз иһинээҕи партийнай тэриллэ уопсай мунньаҕар райком пропагандата уонна агитациата отделын сэбиэдиссэйэ И. И. Федотов турунэрдэ.

Эргиэн тэриллэтин коммунистара партия райкома ыыппыт үлэтин биир саҥаттан биһирээтилэр, эргиэн үлэтигэр сыһыаныаах боппуруостарга сүрүн болҕомтону туһаайдылар. Бу күннээгэ райпотребсоюз потребобществота уларытыллан тэриллэриэнэн сибээстээн, ордук кадр боппуруостарыгар мараҕастар баалларга, үтүө үлэһиттэр тиийбэттэрэ бэлиэтэнии. Эргиэн идэлээх кадрдарын балаһыанньатын үлэ мэһэхтүк ыытыллар, бэлиэтии аналлаах урдук үөрэххэ үөрэнэ сылдьар биир да киһи суох. Ол иһин комсомол райкома уонна үөрэх оройуоннарыгар салаата эргиэн линиятынан дьоҥу үөрэххэ ыытыыга көмөнү оҥоруллуон сөп.

—Аспыт сылга соботтонааҕа оройуон үрдүнэн биилэрдэн малбыт. массыыналарбыт азвкуоннэрин кичэйэн ыытабыт.

СНИМОККА: М. Е. Довжик; уйга диэки кини специалистары кытары санга сэвиэнэ кэпэр.

Г. Сергеев фотога.
ССТА фотохрониката.

Сигнал

ХАРАХ ЭРЭ БААЙЫЫТЫГАР

Субуруускай аатынан совхоз оройуоннаа боппуруоһунан сэбиэдиссэйэ бырааттыһар сэбиэскэй бырааттыһар 60 бырыһыанын ситиһэр. Совхоз сыл аайы бу үлэни үлэтэйдик тэрийбэт. Бу дьыалаҕа манна саас хоһуунунуу ыарахан кэһэрүлэр сыыһалар. Ол түмүгэр кэлэр сайын биэс-алта сыл устатыгар биир да эмиэтэрэ суох аккаастанар.

Бу халыбыт ыраах хонуктарга инникини ыраастаһыыны ыытар тэлгэ эргэһиини ыытан саҥа буруйу хонтуруолу тэрийэ иликтэр.

Е. СМИРНИКОВА,
сэбиэскэй инспекция начальнига.

ТЕХНИКАНЫ ХАРЫСТЫАХХА

Совхоз Соловьевтааҕы отделениетыгар сыл аайы хас да трактор, массыына ылдьалар. Маныаҕа кам да эппиэттэһэр. Холобур, аспыт сылга иккис массыынаҕа оремуэнщиктар ааттарбат, суурбэҕэ туруой тиэрдэллэр. Ол курдук, Т-75 маркалаах икки трактор көмөлөөх хоһуоктарга эрэ хаалбыттар. Маны совхоз салаатата билэр буолбатах.

Е. МАССАЕВ.

ИСКУССТВЕННАЙ СИЭМЭЛЭЭҺИНИ ТЭРИЙИИ ТУРУГА УОННА СОРУКТАР

Быйыл, пятилетка үһүс сылыгар, оройуон хаһаайыстыбаларыгар искусственнай сиэмэлээһиннэн 4400 ынах уонна тиһэһэ буоһатыллыахтаах. Бу эпиэттээх уонна киэпиллээх үлэ тэрээһиннигэр хаһаайыстыбалары кытта дуогабар түһэриллибитэ. Ол быйылгыттан, барыта 3320 төбөнү сиэмэлииргэ быһаарыллан на. Онон былааны толорбут, 1080 ынаҕы уонна тиһэһэни сиэмэлээбэт буоллубут, ол иһигэр колхозтар — 68 — 190, совхоз — 620 төбөнөн.

Ааспыт сылга совхоз Доҕордуурап уонна Белтоно отделениеларыгар, Ленин аатынан колхоз итиэннэ Эрилик Эристиин аатынан колхоз Хадаар уонна Хонтобо учаастактарыгар — барыта 2194 ынах искусственнай ньыманан сиэмэлэммитэ. Буоһатыллыбыт ынахтар 82,4—86,5 бырыһыаннара ууламмыта. Калинин аатынан колхоз Төлөй Диригин фиерматын 245 ынаҕа сиэмэлэммититтэн 89,2 бырыһыана төрүөҕү биэрбитэ. Оттон Карл Маркс аатынан колхоз Толоонноотуу бириигэдэтин 124 ынаҕыттан 92,0 бырыһыана ууламмыта. Быйыл бу хаһаайыстыбаҕа Тиэгүлү искусственнай сиэмэлээһинин филиалын кытта 300 төбөҕө дуогабардаста.

Итинник сыыппаралар бу үлэ оруннаахтык быһаарыллыгар үчүгэй саҕалааһыннар баалларын көрдөрөллөр.

Дуогабар олоххо киирдэҕинэ, 1972 сыллааҕар быйыл бэлэччэ элбэх ынахха уонна тиһэһэҕэ искусственнай сиэмэлээһин ыытыллыа.

Бары хаһаайыстыбалар дуогабары халбаҥа суох толорор уонна онон сиэмэлэммит сүөһү 90 бырыһыанын итэҕэһэ суоҕа уулааннарын хааччыйар үлэни ыытыахтарын наада. Манна специалистар, бириигэдьиирдэр биһиэхэ комэлдиэр, техник-осеменатордар улахантык ороохор, кинилэри ыытыахтаах кыыллар уонна тэрилиэннэргэ элбэх үлэлэммиттэр.

Сайылыкка таксыыга, кыстыкка киирэргэ ынахтары сыыйылаҥнаттан, маныыксыттартан ылан этиниилингэ тутталыыктан, көһөрүүтэ ынахтар сиэмэлэммэккэ хаалар түбэлтэлэрэ тахсар. Быйыл итинник сыһыан хатыланна суохтаах. Ынах туспа фермаҕа көһөрүүлэр да буоллаҕына, бэстүүкка туттаран туһааннаах фермаларга искусственнай сиэмэлээһини барарын булгуччу ситиһиэххэ.

Совхозка Кындал сайылыгар, Сылан, Доҕордуурап отделениеларын сороҕ фермаларыгар уонна Эрилик Эристиин аатынан колхоза Үрүҥ Куолэ, Чочуудаба, Мэлдьэхсигэ, итиэннэ Калинин аатынан колхоза Оҕус Баһын фермаларыгар сайыҥҥы пууннар тутуулара олус мөлтөхтөр. Ити сирдэргэ чэпчэки, кэнэ сыллар га анал оҥоһуулаах сиэмэлиир пууннары билигиттэн оҥорор уонна бары наадалаах тэриллэн хааччыйар дьаһалы ылыахха.

Пятилетка бүтүүтэ, 1974 сылга, оройуон үрдүнэн 5000 ынах уонна тиһэһэ сиэмэлэниэхтээх. 1975 сылга ити сыыппара 5300 тиэрдиллиэҕэ. Бу былааны билигин дуогабарынан хабыллыбыт бириигэдэлэргэ саҥа кэнгэтиини оҥорбоккo да эрэ баар сүөһүгэ сөптөөх специализацияны ыыттахха, олоххо толору киирэр кыахтаах. Ити манныктан көстөр. 1973 сылга үктээнигэ тыһы ыччат сүөһү ахсаана 6289-ка тиийбитэ. Өскөтүн бу сүөһүлэртэн 10 бырыһыанын быраактыһынна көҕүрэтэн баран, тыһы тыһаҕастар уонна тиһэһэлэр аҥардарын (Ленин аатынан колхоз тиһэһэтин барытын) искусственнайдык сиэмэлээтит буллар, ааспыт сылга 5273 төбөнү итинник буоһаппыт буолуох этибит.

Халар да оттүгэр ынах сүөһү ахсаана уонна структурата маннан олус улаханнык уларыйыа суоҕа.

Билигин тыһаҕастары уонна тиһэһэлэри аҥардарын искусственнай сиэмэлээһиннэн хабар сорук турар. Онон, бу үлэ инникитин киэҥиирин быһыытынан, техник-осеменатор идэтигэр сөптөөх дьону эбии үөрэттэрэни тэрийиэххэ.

Быйылгыттан саҕалаан суннааҕылар опыттарын киэҥник олоххо дьаһалы хас биирдии хаһаайыстыба ылынарыгар табыллар. Искусственнай сиэмэлээһиҥҥэ киллэриэхтээх ыччат сүөһү ахсаанын былааннар көрүөххэ. Ити сүөһүлэр сайыҥҥы туспа, аналлаах хааччыхха турууохтаахтар, оттон кыһыҥҥы үчүгэй суоллаах-ииистээх фермаларга кыстатыллыахтаахтар. Онон сөптөөх тутуулары ыыттахха, сиэмэлиир пууннары оҥоруохха, бу үлэ хайа баҕарар өттүнэн кыаллыан сөп.

Түмүктээн этэххэ, сүөһү боруодатын тупсарыыга суолтата биһирэр. Аһаан-ииттэн улахан ыытар, эппиэтинэһи үрдэтэр наада.

В. СЛЕПЦОВ,
искусственнай сиэмэлээһин филиалын сэбиэдиссэйэ.

Пайщиктаах болоомуочуналар оройуоннааҕы мунньахтара

ААН БАСТААҤЫТТАН САҤАЛЫЫ ҮЛЭЛИЭХХЭ

ССКП XXIV съеһэ советскай эргиэн үлэһиттэрин иннигэр туруорбут сүрүн соруктарын толорууга баһаны оройуоммут эргиэнин үлэһиттэрэ ааспыт сылга, ССРС уонна Саха АССР тэриллибиттэрэ үһүс сиэргэдээх юбилейдарын чиэстэригэр тэнитиллибит социалистическай куоталаһыы кэскэлтүн кыттан тиэрдиллибит былааны толорууга бигэйдэ үлэни ыыттылар. Ол курдук, Чурапчы сэлиэнньэтигэр 100 миэстэлээх саҥа остолобуой, пекарняҕа 100 тонналаах кирпичнэй маҕаһыыннаах, интернат-оскуолаҕа 4 миэстэлээх маҕаһыын, Мындаҕаайыга, Кытаанахха, Хадаарга каркаснай маҕаһыыннар, Одьулууҥҥа, Мырылааҕа икки миэстэлээх маҕаһыыннар үлэҕэ киирдилэр. Бэйэтин территориятыгар баар эргиэн точкаларын материальнай-техническэй базаларын бөҕөргөтүүгэ Ленин аатынан колхоз бырабылыанньата элбэх көмөнү оҥорбутун бэлиэтиир наадалаах. Колхоз эссэ сылгыы 4-түү миэстэлээх икки маҕаһыыны тутууну былааныгар көрдө.

Табаар уопсай эргиирэ 12071,8 тыһ. солкуобайга тиийдэ. Ити, 1971 с. кытта тэҥнээтэххэ, 882,7 тыһ. солк. улахан. Онон былааны 101,2 бырыһыан туолбут. Общественнай аһылыкка, кинигэ атыылааһыныгар, киллэн астааһыныгар, кооперацияҕа чиһиэн алыыга, лаай үбүн хомуйууга былааннар аһара толоруллуннулар. Эргиэн материальнай-техническэй базатын бөҕөргөтүүгэ саҥа пятилетка улахан соруктары туруорбута. Ол эрээри пятилетка бастакы сылыгар капитальнай тутууга бэриллибит былаан толоруллубата. Ону учуоттаан, пятилетка иккис сылыгар элбэх үлэ ыытыллыбыта. Урут хас да сыл тутуулара тэриллибэккэ сыппыт объектар дьэ ситэн-хотон үлэҕэ киллэриллиннилэр.

Эргиэн саҥа ньымаларын туттууга үлэ салгыы ыытылынна. Ааспыт сылга 18 продавеца суох ларек, биир народнай маҕаһыын аһыллан үлэлээтилэр. Оройуон үрдүнэн 167 тыһ. тиэйэ сылдьан атыылааһын уонна сыл устата 42 маҕаһыын дьаарбаҥкаларга кыттыына. Икки сиргэ оскуолатааҕы-пионерскай кооператив үлэлээтэ. Үс маҕаһыын самообслуживаниеҕа киирдэ. Ааспыт сылга 1971 сыллааҕар нэһилиэнньэ биир киһитигэр тиксэриинэ 46 солк. элбэх табаар атыыланан, биир киһи 750 солк. араас табаары атыылаһара ситиһиллиннэ.

Маны таһынан райпотребсоюз систематыгар нэһилиэнньэни продовольственнай уонна промышленнай табаардарынан хааччыйыыга үгүс итэҕэстэр бааллар. Табаар эргиэнин былаана эссэ даҕаны квартал, ый ахсын толоруллан испэт. Ону оройуоҥҥа 54 маҕаһыын үлэлиириттэн 21-рэ былаанын толорбото да көрдөрөр. Бу өттүнэн ордук Хадаар сельпота бэхан хаалыылаах. Манна уон маҕаһыыныттан 5-һэ сыллааҕы былааннан толорбото. Араас бириичиинэнэн маҕаһыыннар 527 үлэ күнүн сүтэрдилэр. Ол түмүгэр 266700 солк. суумалааҕы кыайан эргиэмиэттилэр.

Соҕотуопкаҕа былаан ааспыт сылга система үрдүнэн туолбатаҕа, Соҕотуопка былаанын толоруутугар Хадаар, Кытаанах, Амма сельполоро ордук куһаҕаннык үлэлээтилэр. Кинилэр тиэрдиллибит былааны тохтулар.

Райпотребсоюз систематыгар итэҕэстээһин 7 түбэлтэтэ тахсан, хоромньу 31278 солк. тиийдэ. Бу өттүнэн кэнники сылларга ахсааныгар да, суумматыгар да ааспыт сыл «рекорднай» буолла.

Бу ый 23 күнүгэр оройуон пайщиктаах болоомуочуналарын уопсай мунньахтарыгар райпотребсоюз бырабылыанньатын председателин солбуйааччы тов. М. Б. СОФРОНОВ, ревизионнай комиссия председателэ тов. М.В. ФИЛАТОВ отчуоттуур дакылааттарыгар бу туһунан кэпсээтилэр. Дакылааттары дьүүллэһиигэ тыл эппит үгүс табаарыстар элбэх этиилэри оҥордулар, эргиэн үлэтигэр баар итэҕэстэри көннөрөргө сүбэлэрилэри биэрдилэр. Ол курдук, 1973 сылга эргиэн розничнай оборотугар, общественнай аһылык былаанын холбуу киллэрэн туран барыта 12380 тыһ. солк. халтара көрүллүннэ.

Пайщиктаах болоомуочуналар уопсай мунньахтарын кыттыылаахтара райпотребсоюз аны потребительскай обществоҕа уларыйыытынан тэриллэрин биһирээтилэр уонна бырабылыанньаҕа, ревизионнай комиссияҕа саҥа састааптарын быыбардаатылар. Саҥа тэриллибит потребительскай общество бырабылыанньатын председателинэн Н. А. КОЖУРОВ уонна ревизионнай комиссия председателинэн Н.Ф. КУЗЬМИН талылыннылар.

С. ЗВЕРСТОВ.

СУРААНДАЛЛЭЭНИНЭЙ ХОБАЛАС. Узбекистан сирдэригэр сааһын ыйа. Абрикос уонна миндаль мастара тэтэркэй-үрүҥ тыллаларын тэлгэтиллэр.

Снимокка: Термезскэй оройуон Жданов аатынан колхоһун сайылыга. Колхозтаахтар Мастура Базарова (хаҥас) уонна Мухаррам Мумбарова.

В. Лейзерович фотота. ССТА фотохроникэта.

Пепеляев авантюратын үктүрүтүү 50 сыла туолуутугар

Муустаах осада военкома

Михаил Григорьевич Кропачев 1901 сыллаахха Вятскай губернияҕа (билигин Удмуртскай АССР) Вавож дэриэбинэтигэр дьадаҥы бааһынай кэргэнигэр төрөөбүтэ. Аҕата болуотунньуктуура, оттон ийэтэ дьиэ үлэһитэ этэ. Ийэтин кыһамньытынан икки кылаастаах училищены бүтэрэн баран, кэтэхтэн үөрэнэн гимназия бэһис кылааһын бүтэрбитэ. Кини 11 саастаах ыстастааҕы дэриэбиналарга араас быстах үлэлэргэ үлэлиирэ.

17—18 саастарыгар чинар суол артыалыгар сир хаһыытыгар үлэлээбитэ. Ону таһынан болуотуньук идэтигэр эмиэ үөрэнэрэ. Эйэбэхтик аҕар этэ.

1919 сыллаахха комсомолга киирбитэ итиэннэ коммунистическай батальоҥҥа киирбитэ. Бу сылдьан пропагандист-агитатордар курстарын ситиһиилээхтик бүтэрбитэ. 1920 сыллаахха үрүҥ полктар советскай Россияҕа саба түһүүлэринээ сирбэстэн Кыһыл Армияҕа баҕа эттүнэн сулууспалыы барбыта.

Бэһис армия Сибиирдээҕи чааһтарын 28-с Златоустовскай стрелковай дивизиятыгар сылдьан Алтайга, Арҕаа Сибиирга үрүҥ бандалар этэрээттэрин утары сэриилэспитэ. Казахстаҥҥа, Петропавловскайга, Ишимскайга эсердэр уонна кулаахтар өрө турууларын саба баттааһыҥҥа, кэнники Илин Сибиирга уонна Забайкальеҕа үрүҥ бандалары уонна унгерновецтары утары сэриилэргэ активнай кыттыыны ылбыта.

Кини радовой саллаат, бириигэдэ штабын суруксута уонна дьаала атаарааччы дуоһунастарын толорбута. Кэлин бириигэдэ байыаннай комиссарын суруксута буолбута. Бу улахан эппиэттээх үлэ этэ. Араас кистэлэҥ суруктары ыытара уонна политическай информациялары оҥорторо. Кини элбэхтик аҕалара уонна дакылааттары оҥорор. Бу үлэтигэр урукута Питер рабочайа бириигэдэ комиссара К. И. Лазаревтан элбэх сүбэни ылара. Лазарев Саха сиригэр кэлиигин баллабыт Петроградскай полк бастаан тэриллиитигэр байыаннай комиссарынан талыллыбыта.

М. Г. Кропачев—1921 сылтан ыла Коммунистическай партия чилиэнэ. Гражданскай сэрии сылларыгар кини бэсиэдэлэри оҥорор, ону тэҥэ «Красный стрелок» диэн 5-с армия хаһыатыгар корреспонденниилэрэ. 1922 сыл саҥатыгар 226 нүөмэрдээх Петроградскай полк старшай политругунан анаммыта. Кини ити сыл полкалыын кытта Саха сиригэр кэлбитэ, 1922 сыл күһүн тутарга РК (б) П Иркутскай күбүөрүнэтээҕи конференциятыгар Петроградскай полк партийнай тэрилтэтиттэн делегатынан сылдьыбыта. Ити сыл сайыныгар Рашитинскай аттаах ротатын этэрээтигэр политрукунан сылдьан Никольскайы, Дуҕуну, Бороҕону уонна Чурапчыны бэсхэлоонуугэр кыттыыны ылбыта. Оттон кэлин Дмитриев этэрээтигэр сылдьан Таатта, Баайаҕантай улуустарын үрүҥ бандааларттан ыраастааһын Охотскай перевозка тахсыбыта. Ити сыл сайыныгар уонна күһүнүгэр кини «Красный боец» уонна «Автономная республика», «Ленинский коммунар» диэн хаһыаттарга үлэлээбитэ.

1922 сыл күһүнүгэр, Пепеляев генерал Саха сиригэр саба түспүт кэмигэр, отчуоттоҕуга Саха сирин Сэбиэскэйдээх күүстэрин агитационнай-пропагандистскай болоҕун начальнигынан Кропачевы генерал Пепеляевы утары тэриллибит Илин ыйы бойобуой учаастак дьаһалыгар биэрбитэ. Кини Уус-Маайа, Айым, Нелькан туһаайыыларыгар барбыт этэрээккэ бастаан рота политругунан, этэрээт партбюротун секретарыйа, кэнникин этэрээт военкомун сылдьыбыта. Мин тэрилтэтэ Артемьев бандатын утары экспедицияҕа сылдьыспыта. Алдан үөһээ уонна Нуоторо үрэҕэр Дед Куратов экспедиционнай этэрээтигэр командиры политическа солбуйааччынан үлэлээбитэ.

1923 сыллаахха олунньу ыйга Петропавловскай этэрээтин тэрийбитэ уонна бу этэрээт военкомунан талыллыбыта. Биһиги бары билэрбит курдук, Саһыл Сыһыы оборонатыгар Михаил Григорьевич хоргус, эр санаа холобурун көрдөрбүтэ. «Саамай мараһан күнүгэрдэр уоскэппит сирдэргэр комиссар кэтэһэр. И. Я. Строд икки тэгүл бааһырбыта. Комиссар Кропачев тэһэ кыаллыбыта кинини солбуйбута» диэн. Саһыл Сыһыы оборонатын кыттыылааҕа рота командира Лаврентий Павлов суруйбута.

Михаил Григорьевич 1923 сыл атырдьах ыйыгар Саха сириттэн барбыта. Кэлин Омскай куораккa олорбута. Ол да буоллар Саха сирин быһаарыылаахтык баспыт этэ. Биһиги оройуоммутугар 1963 сыллаахха кэлэ сылдьан оройуон үлэһиттэрин кытары кэпсэтиилэр. Кини үтүө аата Саха сирин үлэһиттэрин өйүттэн-санаатыттан сүппэт.

М. РАСТОРГУЕВ,
«Коммунизм тутуутугар» хаһыаттан.

Снимоккэ: М. Доҕордуурап «Айалҕан» драматын Хоптоҕотооҕу Культура дьиэтин толоруутугар сцена. Инники былааҥҥа хамастан Сэмэнискэ Сэмэнэп (М. Старостин), Иван Оҕуурап (П. Флегонтов).

П. ПОПОВ фотота.

Драматическай коллективтары оройуоннааҕы көрүү

Сценаҕа—үгүс саҥа талааннар

РАЙСОВЕТ культураҕа отделын уонна П.-М. Решетников аатынан народнай театр тэрийиилэринэн нэһилиэктэрдээҕи драматическай коллективтары оройуоннааҕы көрүү-конкурс ыытылынна. «Искусствоны норуот бас билэр» диэн девиһинэн ыытыллыбыт бу көрүү-конкурска 11 коллектив кыттынна.

Хоптоҕотооҕу Культура дьиэтин драматическай коллектива М. Доҕордуурап «Айалҕан» диэн драматын туруорда. Оонньооччулар тылы нойосуус үөрэтэриинэн чуҥурдаммакка, обраһы арыйарга саҥаларга, туттарга хапардарга кичэйэн болҕомтолоохтор. Ол иһин диалоглар, монологтар, барыы театральнай нюанстар, паузалар нарылыык, кыһалҕа тиийэнтиэхтик барыллыннылар. Ону үүнүгэйдик нарылааныт таҥаһа, сэп-сабиргэл, уот-күө, оссо түһэрдылар. Бииргэн обраһтарынан ыллахха, Бэҕэ Мааралайыны Ульяна Сидорова, Сэмэнискэ Сэмэнэйи Максим Старостин, Чуорчаарары Гаврил Попов, Мэхээскэ Буудабы Николай Дмитриев олус бэркэ сытылаанбурууставан көрдөрдүлэр. Итиниэнэ, Е. Сидорова (Бескуо), Н. Аммосова (Татыйаас), Д. Матвеев (Баһылай Оҕуурап), Г. Кузьмин (Ньуолбардаах кулуба), И. Иванов (Чооруоһап) балачча ситиһиилээхтик оонньоотулар. Итинник барытыгар туруорааччы П. П. Флегонтов ис сүрэҕиттэн кыһанан-мүһэнэн үлэлээбитэ ото көстөр. Хоптоҕолор оонньууларын жюри 3,94 баллынан сыаналаата, онон эрэллээхтик бастаатылар.

Иккис миэстэни 3,78 баллы ылан Бахсы уонна Хадаар культураларын дьиэлэрин коллективтара үллэһиннилэр. Бу коллективтар - туох эмэ сонуну, киһини кэрэхсэтэри көрдүү сатыыллар. Холобур, хадаардар үгүстүк сүүрэн-көтөн, булан-талан Ю. Чертов «Үһүн түүн» диэн уустук пьесатын ситиһиилээхтик туруордулар. Көрөөччүлэр ордук Василий Осипов, Иван Собакин оонньооһуннарын, художник Семен Пинигин оҥорбут декорацияларын хайҕаатылар.

Бахсылар бу көрүүгэ урут сценаҕа били-көстө илик үгүс эдэр талааннары таһаардылар. Кырдьыга, Т. Сметанин «Лооҕуут уонна Ньургуһун» диэн пьесата—ордооттотон араас талааннаах дьонноруна турууорулдахан аҕай бээрбит айымньы. Ол эрэри Бахсы ычыаттара балачча кыайахото туттан сөҥүнүүк туруордулар. Ча бу—Нараҕан оҕонньор, пьесаҕа бэрт улахан, сүрүн оруол буолбатах. Оттон отуттаах Вячеслав Баишев көрөөччүлэргэ сүрдээх ис киирбэх, номоҕон, сырдык санаалаах, сытыарысымаҕас оҕонньор үгүһэн ойдөбүлүн хааллараа. Лооҕуут курдук кэрэчээн уол, кырдьык, маанык эрэ кырдьаҕастан торуон сеп диэх курдук. Лоокуйка Иннокентий Лыткин, Ньургуһуна Татьяна Гоголева, Нуһиуурга Мария Местникова, Мардьаабайга иккис Иннокентий Лыткин эмиэ табыллан оонньоотулар. Сүүрбэччалэах Иван Оконешников нэһилиэк сис кырдьаҕаһын Сэрбэкэ кинээс аҕтык обраһын айда. Быһата бу—эдэр режиссер, театральнай институт студентката Татьяна Гоголева улахан ситиһиитэ.

Мырыла Культуратын дьиэтин директора коммунист Т. Т. Гоголев эдэр үлэһиттэртэн бэртээхэй коллективы тэрийбит. Киниэр Т. Сметанин умнуугэ хаалбыт «Атын киһи оҕото» диэн пьесатын астыктык туруордулар. Туруорааччылар Р. Васильева уонна Т. Гоголев оонньооччулары кытары кичэйэн үлэлээбиттэр. Ол иһин Д. Соловьев, Н. Васильев, А. Иустинов тыла-өһүн обрастар туоххa дьулуһааларын, алохсо баар итэҕэстэрэ, ол итэҕэстэр тас айгара хайдах дьайалларын итэҕэтиилээхтик бэрдилэр, уустук сценическэй ситуациялары, конфликтаһы холкутук таба арыйдылар. Бэртээхэй декорацияи, уот-күө, сэп-сабиргэл дьон суолта биэрэн үгүстүк үлэлээбиттэрин көрдөрдүлэр. Онон кырыылаар 3,67 баллынан үһүс буоллулар.

Интернат-оскуола коллектива «Олох дьабората» диэн балачча уустук драматы ылан, ситиһиилээхтик туруорда. Чаайас обрастаахтара Баһылай оҕотун В. Платонов, Баһылай оҕуһын Е. Постников олус учугэйдик арыйдылар. В. Платонов куолаһын бэртээхэй кэрэлээхтээх, ырааас дикцията, уустук сценическэй ситуациялары, сценическэй лоскуйдары биир сүрүс итэҕэтиилээхтик оонньуурга дьиһинээх идэтийбит артистыы сыаналар. Е. Постников—оройуон, ону ааһан республика спортивнай олобор улахан олохтоох киһи. Оттон сценаҕа эмиэ оччолу оҥорон сол эбит. Спортсменнар сценаҕа тахсыылардар киниэ бэртээхэй холобуру көрдөрдө.

Сылааннар «Күөрэгэйи» туруордулар. Кинилэр оонньууларын энтузиаст П. Флегонтова тикпит ис киирбэх костюмнара, оҥорбут иһиттэрэ-хомуостара, араас тэриллэрэ улаханнык көмөлөстө. Ону сэргэ Г. Игнатьева Күөрэгэйгэ, А. Яковлева Нарыйаҕа бэркэ табыллан оонньоотулар.

Кытааннахтар Күннүк Уурастырап «Албан киһбиэн» диэн улахан айымньытын ылан бараан, режиссерскай өттүн кыайбатахтар. Тылын-өһүн сөбүгэр кылгата түспүттэрэ буоллар, оонньооччулар түбүктэрэ балачча аччыа, обраһы чочуйарга кыах биэриллиэ этэ. Иннья тылан Н. Коркин, В. Соловьев, Е. Окоемов, о. д. а. курдуктар айылҕаттан талааннарын кыайан таба туһаммататылар. Ол эрээри Р. Пономарева Ымсылыга, П. Пахомов Буотурга ситиһиилээхтик оонньоотулар.

Бу көрүүгэ пьесаны сэргэ*хоһоону, угэни ааҕыы, монологу толоруу, таабырыннаһыы килэриллибиттэрэ. Учууталынса А. Е. Саввина бэйэтэ табылан суруйбут «Билэҕиик» диэн хоһоонун чахчы чолоннохтуурдары аахта. Хомойуох иһин, атынннык бэйэлэрин айымньыларынан кыттааччылар суохтарын таҥа. Жюри үөһэ ааттаммыт жанрдарга Н. Степанов, М. Иннисэн, П. Борисова, И. Собакин, В. Хомподоев, М. Слепцов, А. Слепцова, З. Герасимова, В. Платонова, В. Инииттина, о. д. а. толорууларын урдүктүк сыаналаата.

Аҕыйах тылынан ааҕа сааһтаах дьоннорго ис сүрэхтэн махтаныаҕа баҕардылар. Аҕа дойдуну көмүскүүр сэрии кыттыылааҕа Г. Ф. Спиридонов, И. В. Артемьев, У. Ф. Сидорова мичээтэ сценическэй кэрэни айарга кэбулаэтилэр.

Биһиги партийнай, советскай тэрилтэлэрбит салайааччылара бу улахан үлэҕэ киһи үөрүөн курдук сыһыаннастылар. Кинилэр бэйэлэринэн кыттан дьону көҕүлүүллэрэ олус кэрэ. Сценаҕа Эриликтиин Эристиин аатынан колхоз партком секретара Н. С. Дмитриев, Соловьевтааҕы партийнай тэрилтэ секретара Н. Г. Собакин, нэһилиэктэр Советтарын исполкомнарын председателлэрэ Е. Д. Барашкова (Кытааннах), Н. П. Иванов (Хоптоҕо), А. Г. Захарова (Болтоҥо), Н. Я. Собакин (Хадаар), о. д. а. үгүстэр таҕыстылар.

Ол эрээри хомолто суох буолбатах. Бу кэхтээх көрүү-конкурсу Болугур, Хайахсыт, Мугудай Культураларын дьиэлэрэ аанньа ахтыбатылар, кыттыбатылар. Ол, дьиҥэ, кинилэр бөрүкүтэ суох үлэлээхтэрин көрдөрөр. Дьоҕуурдаах ычатыы тардыах үлэ кинилэргэ кырдьык да суох. Оттон саамай элбэх киһилээх Хатылыытааҕы Культура дьиэтэ (директор А. Бойтунов) баара-суоҕа биир агитэона оонньуутун, ону да олох болҕомтобокко киллэрбит. Хатылылар Саха советскай литературатын аҕатын П. А. Ойуунускай «Ороҥо баҕарбыта» диэн бэртээхэй айымньытын киллэрбиттэр эрээри, бөл тылларын билбэттэр, суфлеру хаһаан тэлсэннэһэн таҕыстылар. Культура дьиэтин директорыгар А. Бойтуновка, сүрүн оруолу, Ыналбаны, толорбут Н. Кривошапкинаҕа көрөөччүлэри аанньа ахтыбатахтарын иһин холоонуу эрэ этиахха сол. Бу 35 мунньуга бэрбит «оонньуу» П. А. Ойуунускай бэртээхэй айымньытын кэрэтиэннэттэр арыйбата, онон 2,46 сыаналанна.

Драматическай куруһуоктар сценическай культураларын, сүнньүһэн билигин да намыһах. Грими сатааҥ оҥостубаппыт, көрдөрүүлэр кэмигэ тарҕаспыт-сапппыт дьүөрэласпат.

Бу итэҕэстэри туоратыы драматическай куруһуоктар утумнаахтык үлэлииллэрин эрэйэр.

И. КАНДИНСКАЙ,
П. ПОПОВ.

АЙЫЛҔА ХАРЫСТАБЫЛА—БҮТТҮҮММҮТ ДЬЫАЛАТА

Хаар ууллан тыаны ыраастыыр, ходуһаны түпсэрэр кэм чугаһаата. Саас, сайын биһиги иннибитигэр уоту сэрэхтээхтик туттан, айылҕаны уоттан харыстыыр, норуот хаһаайыстыбатыгар хоһооту таһаарбат соруктурар. Айсыыт сылларга, айылҕаны харыстааһын быраабылата туттуллубакка, өрт уота туран улахан ороскуоту таһаарбыт түбэлтэлэрэ баалар. Ол үксүн ходуһаҕа тэрээһинэ суох ортооһунтан этэ. 1972 сылга биһиги оройуоммутугар өрт барбыт түөрт түбэлтэтэ билиннэммитэ.

1962 сыллаахха РСФСР-га айылҕа харыстабылын Сокуона, 1969 сыллаахха оннo олоҕурап Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Ыйааҕа тахсыбыттара уонна Саха АССР Министрдэрин Советын уурааҕынан айылҕа харыстабылын быраабылалара итиэннэ балаһыанньалара бигэргэтиллибиттэрэ. Итин быраабылалартан биирдэстэринэн Саха сиригэр ходуһа уонна мэччирэҥ сирдэрин өртооһунуу тэрийии быраабылата буолар. Итиннэн баттах ходуһаны эбэтэр мэччирэҥи өртөөһүн оройуон хаһаайыстыбаларын аналлаах сайаапкаларынан райсовет исполкомун быһаарыыта таҕыстаҕына эрэ, лесхоз аналлаах биллэтиинэн көҥүллээнээ ыытыллар.

Бу быраабыла быһыытынан, бары учаастактарга колхоз быраабылаанньатын уураaҕынан, совхоз директорын бирикээһинэн өртооһуну тэрийии ыытыыга аппиэттээх дьоннор аналлар. Колхозтарга уонна совхозка биирдии учаастактарынан өртооһуну кимнээх ыыталлара оройуоннааҕы лесхоз патрульнай карталарыгар киллэриллэр.

Бу быраабыла олохтоммута уонтан тахса сыл буолла да, биһиги оройуоммут хаһаайыстыбаларын салайааччылара олус элбэхтэрэ суохтук сыһыаннаһаллар. Сайаапканы сыл ахсын хойутаан киллэрэллэр, өртооһуну ыытар дьону эрдэттэн анаабаттар, тэрийбэттэр. Сайаапка муус устар ый 20 күнүгэр диэри түһэриллиэхтээх, оннo хас биирдии өртөнөр сир тоһо иилэнэҕэ (гектарынан), эппиэттээх кимэ, биригээдэ састааба уонна баһаарынай тэрил толору ыйыллыахтааахтар. Бииргдиилээн дьон өртооһуннэрэ бобуллар.

Былырыын биһиги оройуоммутугар «Уот барар кэмигэр сэрэхтээх буолуу» быраабылаларын кэһэн, 9 киһи ыстарааптанан турар. Бу быраабылаҕа кэнии иһин, оскотүн уот туран киһи сиргэ хаптаҕына, буруйдаах хаһаайыстыба салайааччылара 100 солк., биирдиилээн дьон—50 солк. ыстарааптаналлар.

Мас кэрдиллибит тыатын ыраастаабатыгар өрт барар куттала эмиэ баар. Оройуон бары лесопункт, оройуон бары хаһаайыстыбалара уонна тутуунан дьарыктанар предприятиелара тыаны ыраастааһыны бары быраабылалары тутуһан туран ыыталлара наада. Дэҥ туттаран уот барар түбэлтэтигэр, тэрилтэлэр коллективтара, олохтоох нэһилиэнньэ уоту каҕаппокка эрэ умуруорар дьаһалы ылар, бары өттүнэн көмөлөһөр эбээһинэстээхтэр.

Өрт уота турбатын наадатыгар эрдэттэн өйдөтөр үлэни ыытыахха, лесхоз туруорар быраабылаларын толору тутуһуохха.

В. СТОРОЖЕВ,
лесхоз технига.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Чаҕар нэһилиэгин Советын исполкома, бириэгэдэ совета, олохтоох партийнай уонна комсомольскай тэрилтэлэр, аҕыс кылаастаах оскуола администрацията Өлүөхүмэтээҕи тыа хаһаайыстыбатын механизациялааһын училищетын II курсун үөрэнээччитэ

АЛЕКСЕЕВ КОНСТАНТИН ЕГОРОВИЧ

үһүн, ыарахан ыарыыттан эдэр сааһыгар өлбүтүттэн бокуонньук төрөппүттэригэр, аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапча с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—9-12-98, отделлар—9-14-98, уопсай—9-15-98.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного совета депутатов трудящихся Якутской АССР.

Саказ[illegible] №-рэ 37 Чурапчинская районная типография с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 19 Тираж 2654.